

Received / Geliş
29.03.2017

Article History
Accepted / Kabul
06.04.2017

Available Online / Yayınlanma
25.04.2017

EDUCATION SYSTEM OF KENYA: A COMPARISON WITH TURKEY IN TERMS OF PURPOSE, STRUCTURE AND PROCESS

**KENYA EĞİTİM SİSTEMİ: AMAÇ, YAPI VE SÜREÇ BAKIMINDAN
TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

İnci ÖZTÜRK FİDAN¹

Abstract

The aim of this study is to compare Turkish and Kenyan Education Systems. In this context, the information regarding geographical, economic, social, historical and political structuring of Kenya was firstly included. Kenyan education system was analyzed in terms of goal, structure and process. In the final stage of the study Turkish and Kenyan education systems were compared in terms of goals, structures and processes. This research is designed as a conceptual review study. Education systems of both countries aim to raise patriotic individuals and prepare them for their future lives. Unlike Turkish education system, Kenyan education system aims individuals to acquire how to be healthy and to support environmental protection. In both countries, Ministries responsible for education have centralized administration and inspection structures. When two countries were compared in terms of process, central exams have important places in assessment. Kenya and Turkey, as developing countries, can be said to have similar education system structures and processes; but Turkey, as a member of OECD, can be perceived as having higher academic success than Kenya.

Keywords: Comparative education, Kenyan education system, Kenya

Özet

Bu araştırmanın amacı Türk eğitim sistemi ile Kenya eğitim sistemini karşılaştırmaktır. Bu kapsamda Kenya'nın ilk olarak coğrafi, ekonomik, sosyal, tarihi ve siyasal yapılanmasına yer verilmiştir. Kenya eğitim sistemi amaç, yapı ve süreç bakımından ele alınmıştır. Araştırmanın son aşamasında ise Türk eğitim sistemi ile Kenya eğitim sistemi amaç, yapı ve süreç bakımından birbiriyle karşılaştırılmıştır. Bu araştırma kavramsal tarama modeli olarak desenlenmiştir. Her iki ülkenin eğitim sistemi de ülkesini seven bireyler yetiştirmeyi ve bireyleri yaşama hazırlamayı amaç edinmiştir. Türk eğitim sisteminden farklı olarak Kenya eğitim sistemi sağlıklı olma ve çevreyi korumayı desteklemeyi amaç edinmiştir. Her iki ülkede de eğitimden sorumlu Bakanlık, yönetimde ve denetimde merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Süreç bakımından her iki ülke karşılaştırıldığında, merkezî sınavların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkeler olarak Kenya ve Türkiye'nin benzer eğitim sistemi yapısına ve sürecine sahip olduğu söylenebilir; fakat Türkiye, OECD üyesi bir ülke olarak PISA'ya dâhil olmasıyla Kenya'ya göre daha yüksek akademik başarıya sahip bir ülke olarak algılanabilir.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı eğitim, Kenya eğitim sistemi, Kenya

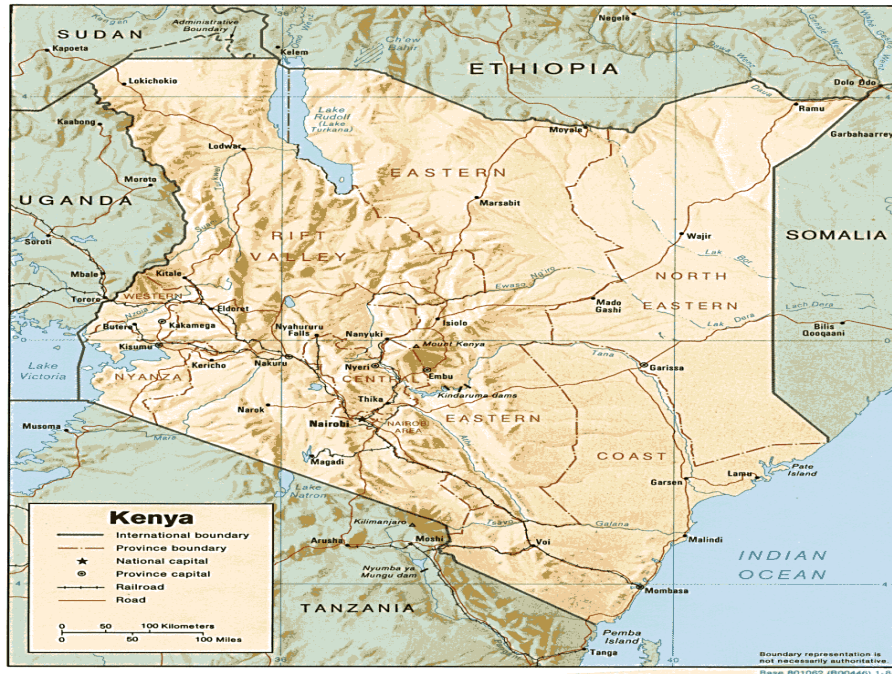
¹ Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, iozturk@yahoo.com.tr

GİRİŞ

Eğitimin evrensel ve insancıl karakterini pekiştirmek diğer bir ifadeyle hoşgörüyü, barışı, evrensel anlayışı ve uluslararası dayanışmayı desteklemek, insanlığın yaşamını garantilemek için son derece gereklidir. Evrensel bir bakış açısıyla, diğer ülkelerdeki eksiklikler ve gereksinimler dâhilinde eğitim alanında durum ve olayların araştırması, sadece geleceğin öğretmenleri, öğrencileri, yöneticileri, politika yapımcıları ya da eğitim sektöründe uluslararası işbirliğiyle ilgilenenler için değil; herkes için bir zorunluluktur (Türkoğlu, 1998, 18-19). Eğitim alanında öncü ülkeleri örnek almak, eğitim alanında geride kalmış ülkeler gibi olmamak için ülkelerin eğitim sistemlerini bilmek yararlı olabilir. Türkoğlu'na (1998) göre evrenselleşme, uluslararası işbirliğini sağlama, kendi eğitim sistemini daha iyi anlayabilme, gelecek kuşaklara kalıt sağlama gibi nedenlerle karşılaştırmalı eğitim çok önemlidir. İki ülke eğitim sisteminin karşılaştırmasıyla iyi olduğu kanıtlanmış olan, diğerinin geliştirilmesinde gerekli boyut ya da öğelerin gösterilmesini sağlar. Ayrıca böyle bir karşılaştırma, iki eğitim sistemi arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaya yarar ve bilinmeyen hakkında bilgi edinilmesini sağlar (Balıcı, 2009). Bu çalışmada Kenya'nın eğitim alanındaki durumu ortaya konulmaya çalışılmış; Kenya eğitim sisteminin Türk eğitim sistemi ile karşılaştırması yapılmıştır. Araştırma, kavramsal tarama modelinde desenlenmiştir.

Kenya'nın Coğrafi, Ekonomik, Sosyal, Tarihi ve Siyasal Yapılanması

Kenya, adını Afrika kıtasının ikinci en yüksek dağından almıştır. Kenya adı, yerel dilde "Beyaz Dağ" anlamına gelen Kirinyaga sözcüğünden gelmektedir. Ekvator çizgisinde yer alan Kenya'nın doğusu Hint Okyanusuna, Batısı ise Victoria Gölüne kıyıdır (<http://nairobi.be.mfa.gov.tr>). Kenya'nın Batısında Uganda Cumhuriyeti, kuzeyinde Güney Sudan ve Etiyopya, güneyinde Tanzanya ve doğusunda Somali ile sınırları bulunmaktadır (<http://maps.google.com>). Kenya'nın coğrafi konumu Şekil 1.'de verilmiştir.

Şekil 1. Kenya'nın coğrafi konumu

Kaynak: <http://maps.google.com> adresinden 10.01.2017 tarihinde alınmıştır.

Kenya'nın başkenti Nairobi'dir. Kenya'nın nüfusu 2017 yılı Ocak ayı verilerine göre 47.931.683 (www.worldometers.com), yüzölçümü ise 580.367 km²'dir (www.cia.gov). Para birimi Kenya Şilini olup 2017 yılı Ocak ayı kuruna göre 1 Dolar 103,9 Kenya Şilini'dir (www.exchangerates.org.uk). Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) 2015 verilerine göre 63,4 Milyar Dolar'dır (dataworldbank.org). Etnik yapının % 22'sini Kikuyular, % 14'ünü Luhyalar, % 13'ünü Luolar, % 12'sini Kalenjinler, % 11'ini Kambalar, % 6'sını Kisiiler, % 6'sını Merular, % 15'ini diğer Afrikalılar ve % 1'ini Afrikalı olmayanlar oluşturmaktadır (http://nairobi.be.mfa.gov.tr). Kenya'nın resmî dili Bantu ve Arapça'nın karışımı olan Swahili ve İngilizce'dir (www.cia.gov). 60'ı bir yöreye özgü ve yedisi de yöreye özgü olmayan 67 dil konuşulmaktadır (www.ethnologue.com).

Milattan önce 2000 yılından sonra Afrika'nın birçok bölgesinden göçmen gruplar Kenya'ya gelmişlerdir. Etiyopya'dan Kuşitik dil konuşan göçmenler, Kalenjin toplumunun ataları olan Nilotik dil konuşan göçmenler ve Kikuyu, Gusii, Akamba ve Mijikenda toplumunun ataları olan Bantular Kenya'ya gelmişlerdir. Milattan sonra 500 yılından itibaren Arap ve Acem göçmenler, Doğu Afrika kıyısına yerleşmişlerdir. Göçmenlerin Arap dili ve kültürü ile yerli dillerin kaynaşmasından Swahili dili ve kültürü ortaya çıkmıştır. Portekizli denizci Vasco da Gama 1498 yılında Kenya kıyısındaki Malindi'ye ulaşmış, Kenya'nın ticaret yolları üzerindeki stratejik önemi nedeniyle Kenya, Portekiz yönetimi altına girmiştir. Portekizlilerin Hint Okyanusundaki faaliyetlerini sınırlandırmak amacıyla Emir Ali Bey komutasında bir Osmanlı donanması 1587'de Mombasa'ya gelerek orada kale inşa etmiştir. Kale, 1589'da Portekizlilerin ve bölgedeki Zimba yerlilerinin kuşatması sonucu düşmüştür. 1698 yılında Umman Sultanlığının Mombasa'daki İsa Kalesini ele geçirmesiyle Doğu Afrika kıyılarındaki Portekiz istilasına sona ermiştir. 1885 yılında Kenya, İngiltere'nin himayesine girmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında savaşmak veya hamallık yapmak üzere askere alınan çok sayıda Afrikalının hayatını kaybetmesi üzerine hayatta kalanlar sömürge yönetiminin sona ermesi için mücadeleye girişmiştir. İkinci Dünya Savaşında Etiyopya ve Burma'da İngiltere için savaşan Kenyalılar, ülkelerine döndüklerinde İngiliz askerlerine ödül olarak toprak verildiğini, kendilerine ise toprak verilmediğini göremekle Avrupalı yerleşimcilerin sömürgelerine karşı ayaklanmışlardır. Bu doğrultuda 1952 yılında Jomo Kenyatta liderliğinde Kenya Afrika Birliği (KANU) kurulmuştur. İngilizlere karşı başlatılan Mau Mau isyanı nedeniyle İngilizler 1952'de bölgede acil durum ilan etmiştir. İsyana, 1956'da Toprak ve Özgürlük Ordusu lideri Dedan Kimathi'nin ele geçirilmesiyle sona ermiştir. Kenya 1963 yılında bağımsızlığını kazanmış, Jomo Kenyatta ülkenin ilk cumhurbaşkanı olmuştur. 2007 seçimleri sonrasında kabileler arasında 1100'den fazla kişinin ölümüyle ve 150.000'den fazla insanın yer değiştirmesiyle sonuçlanan şiddet olayları baş göstermiştir (http://nairobi.be.mfa.gov.tr).

27 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe giren yeni Kenya Anayasasına göre Kenya Cumhuriyeti, Başkanlık sistemi ile yönetilmektedir. Devlet Başkanı doğrudan halk tarafından seçilmektedir. Başkan seçilebilmek için, oyların çoğunluğuna sahip olmanın yanısıra başkan adayı, 47 ilin her birinde de oy çokluğuna sahip olmalıdır. Başkan, hem devletin başı hem de hükümetin başıdır. Hükümet, başkan tarafından kurulur. İki meclisli parlamento, Senato ve Ulusal Meclis'ten oluşur. Seçimler beş yılda bir yapılmaktadır (www.cia.gov).

Kenya Eğitim Sistemi

Bu bölümde Kenya'nın eğitim sistemi amaç, yapı ve süreç boyutlarıyla incelenmiştir.

Kenya Eğitim Sisteminin Politikası, İlke ve Amaçları

Kenya'da eğitim ve yetiştirme, okulların, yönetimlerinin kurulması, öğretim programlarının geliştirilmesi ve öğretmen eğitimi, 1968 tarihli Eğitim Kanunu

tarafından düzenlenmektedir. Öğretmenler Hizmet Komisyonu Kanunu (Teacher Service Commission Act- TSC), Kenya Ulusal Sınavlar Konseyi Kanunu (Kenya National Examinations Council Act- KNEC), Yetişkin Eğitimi Kurulu Kanunu (Board of Adult Education Act- BAE), Yükseköğretim Kredi Kurulu Kanunu (Higher Education Loans Board Act- HELB), Üniversiteler Kanunu ve diğer özel üniversitelerin tüzükleri eğitim ile ilgili diğer kanunlardır (www.ibe.unesco.org).

Eğitimin genel amacı, vatandaşların, çevrelerinde etkili bir biçimde faaliyette bulunmaları ve toplumun yararlı üyeler olmaları için onları hazırlamaktır. Bu nedenle eğitim şu işlevleri yerine getirmelidir (Kenya Country Team, 2008 akt. www.ibe.unesco.org):

1. Ulusalçılığı, vatanseverliği beslemeli; ulusal birliği desteklemelidir.
2. Ulusal gelişme için sosyo- ekonomik, teknolojik ve endüstriyel gerekleri desteklemek: Eğitim, ulusun yaşamında etkili ve üretici bir rol oynaması için ülkenin gençliğini hazırlamalıdır. Eğitim, hızla gelişen modern ekonomi sürecinde, gerekli davranışlarda ve ilişkilerde değişiklikler için çocukları hazırlamalıdır. Eğitim, büyüyen bir ekonomiyi desteklemek için gerekli olan beceri, bilgi, uzmanlık ve kişisel niteliklere sahip vatandaşlar yetiştirmelidir. Eğitim, endüstriyel gelişme için gerekli beceri ve davranışlara sahip öğrenen eksikliğini gidermelidir.
3. Bireysel gelişme ve kendini gerçekleştirmeyi desteklemek: Eğitim, bireysel yeteneklerin ve kişiliğin tam olarak gelişimi için fırsat sağlamalıdır. Çocukların ilgi ve yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.
4. Çocukların ahlaki ve dini değerlerini desteklemek: Eğitim, ahlaki değerlerin kazanımını artıran bilgi, beceri ve davranışların gelişimini sağlamalı ve çocukların öz-disiplinli, kendine güvenen, dünya ile bütünleşmiş vatandaşlar olarak yetiştirmelerine yardımcı olmalıdır.
5. Sosyal eşitliği ve sorumluluğu desteklemek: Eğitim, sosyal eşitliği desteklemeli ve herkes için eşit eğitim olanakları sağlayan bir eğitim sisteminde sosyal sorumluluk duygusunu beslemelidir. Eğitim, cinsiyet, yetenek ve coğrafik çevreye bakmaksızın toplu eylemler ve ortak sosyal hizmetler için tüm çocuklara çeşitli ve iddialı olanaklar sunmalıdır.
6. Kenya'nın zengin ve çeşitli kültürlerinin gelişimini ve bu kültürlerle saygıyı desteklemek: Eğitim, modern toplumda, Kenya gençliğine geçmiş ve gelecek kültürleri aşılmalıdır. Çocuklar, değişen ihtiyaçlarla birlikte en iyi geleneksel değerleri harmanlayabilmelidirler.
7. Uluslararası bilinci desteklemek ve diğer uluslara karşı olumlu davranışlar beslemek: Eğitim, uluslararası üyeliğin gerektirdiği tüm yasaklar, sorumluluklar, haklar ve çıkarlarla bu uluslararası toplulukta üyeliği kabul etmede ülkenin gençliğine liderlik etmelidir.
8. Sağlıklı olma ve çevreyi koruma gibi olumlu davranışları desteklemek: Eğitim, fiziksel ve zihinsel sağlık problemlerine yol açan eylemlere müsamahayı önlemek için sağlıklı olmanın değerini gençliğe aşılmalıdır. Eğitim, çevresel gelişmeye ve korumaya karşı olumlu davranışları beslemelidir. Eğitim, gençliğin, sağlıklı bir çevre ihtiyacının değerini anlamasını sağlamalıdır.

Yasal çerçevede ana reformlar ise aşağıda verilmiştir (www.ibe.unesco.org).

1. İlgili özel sektör reformlarının temellerini atan Eğitim, Yetiştirme ve Araştırma için Politika Çerçevesi (Policy Framework for Education, Training and Research) olan 2005 tarihli 1 No.lu Yıllık Bildiri (Sessional Paper No. 1) hazırlanmıştır.
2. Ülkede TVET (Technical and Vocational Education and Training) sistemini denetlemede gerekli TVET yetkilendirmesi (Technical and Vocational

Education and Training Authority- TVETA) kurulmasını sağlamak için TVET'in yasal çerçevesi gözden geçirilmiştir.

3. 2007'de oluşturulan ülkenin yeni uzun dönemli Ulusal Planlama Stratejisi (National Planning Strategy) olan "Kenya Vizyon 2030 (Kenya Vision 2030)'da, eğitimi, Kenya'yı orta derecede geliri olan bir ülke olmaya yönelten sosyal alanda başlı başına bir anahtar olarak tanımlamaktadır.

Ulusal ve uluslararası komitelerle birlikte 2015 yılına kadar herkes için eğitimi (Education For All- EFA) başarmak eğitimin en genel hedefidir. Eğitim hedeflerinden biri de çocuk, genç ve yetişkin haklarını garantiye almaktır (www.ibe.unesco.org).

Kenya Eğitim Sisteminin Yapısı

Kenya eğitim sistemi yönetim yapılanması ve okul sistemi yapılanması olarak incelenmiştir:

Yönetim yapılanması. Her düzeyde eğitim, hükümet, topluluklar, özel sektör ve sivil toplum (dini kurumlar ve hükümet dışı kuruluşlar) ortaklığı ile karşılanmaktadır. Bakanlık, eğitimde yönetsel ve meslekî hizmetlerin ulusal düzeyde, il düzeyinde ve bölge düzeyinde sağlanmasından sorumludur. Bakan, yürütme görevini yerine getirmektedir. Daimî Sekreter, malî yönetimden sorumlu üst düzey yöneticidir ve tüm yönetim birimlerinin başıdır. Daimî Sekreter Eğitim Müdürü (Director of Education), Okullar başmüfettişi (Chief Inspector of Schools) ve diğer orta düzey memurları yönettiği baş yönetici ve saymandır. Eğitim müdürü, eğitimde tüm meslekî konulardan sorumludur. Kendi illerinde ve bölgelerinde eğitimin yönetiminden ve denetiminden sorumlu il ve bölge eğitim görevlileri bulunmaktadır (www.ibe.unesco.org, www.sacmeq.org).

Her ilde İl Eğitim Müdürü (Provincial Director of Education) vardır. Bölge Eğitim Memurları (District Education Officers) bölge yönetiminin sorumluluğunu almaktadır. Ayrıca bölgenin ve bölge memurlarının denetlenmesinden sorumludur. İlköğretimde, Okul Yönetim Komiteleri (School Management Committees) yardımıyla, yetişkin temel eğitim merkezlerinde, Merkez Yönetim Komiteleri (Centre Management Committees) yardımıyla ve ortaöğretim okulları ile yüksekokullarda, Boards of Governors (Yöneticiler Kurulu) yardımıyla başöğretmenler (Head Teachers) okullarının yönetim sorumluluklarını yerine getirmek üzere atanmışlardır. 1970'lerin sonlarından beri Aile-Öğretmen Birlikleri (Parent- Teacher Associations) fizikî tesisleri inşa etmek ve gerekli donanım ile materyalleri almak için bağış toplamaya katkı sağlayarak eğitim kurumlarını yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır (www.ibe.unesco.org).

2008 yılından önce Bakanlığın örgütsel yapısı Temel Eğitim, Yükseköğretim, Teknik Eğitim, Kalite Güvencesi ve Standartları, Politika ve Planlama ile Araştırma Geliştirme olmak üzere altı müdürlüğü içermekte idi. 2008 yılının Mayıs ayında teknik eğitim, yüksekokul ve yükseköğretim Yükseköğretim Bilim ve Teknoloji Bakanlığına nakledilmiştir (www.ibe.unesco.org). 2013 yılında Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı birleşerek Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı adını almıştır (MoEST, 2013, 1).

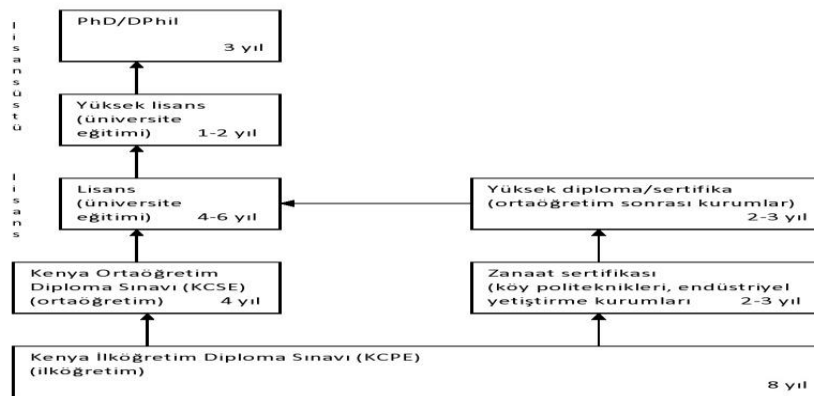
Mevcut eğitim sistemi, erken çocukluk gelişimi eğitimi (Early Childhood Development Education- ECDE), sekiz yıllık ilköğretim (Primary Education), dört yıllık ortaöğretim (Secondary Education), en az dört yıllık üniversite eğitimini (University Education) kapsamaktadır. Diğer programlar ise teknik, endüstriyel, meslekî, girişimcilik eğitimi (Technical, Industrial, Vocational, Entrepreneurship Training- TIVET), özel ihtiyaçlar eğitimi (Special Needs Education- SNE), yetişkin eğitimi ve temel eğitim (Adult and Basic Education- ABE) ve resmî olmayan eğitim (Non- Formal Education- NFE) Kenya Eğitim Sektörü Destek Programı (Kenya Education Sector Support Programme- KESSP) tarafından karşılanmaktadır (www.ibe.unesco.org).

Bakanlık, eğitim programı geliştirilmesinden, okul kayıtlarından, kontrolden, denetimden ve tüm okul programları için politika ilkeleri uygulanmasından sorumludur. Bakanlık müfettişliği birimi, Kenya'daki tüm okul öncesi eğitim kurumlarının meslekî standartlarını gerçekleştirip gerçekleştirmediklerini izlemektedir. Ayrıca bu birim okul öncesi öğretmen eğitimlerini düzenlemekte; okul öncesi öğretmen eğitimi sınavlarını yönetmekte ve okul öncesi eğitim kurumlarının kontrol ve denetimini koordine etmektedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 102).

Kamu okullarının yönetimi okul komiteleri, yöneticiler kurulu ve aile-öğretmen birliği yoluyla olmaktadır. Özel okullar, bireyler ve örgütler tarafından kurulmakta ve yönetilmektedir. Üniversite haricinde ilköğretim, ortaöğretim okullarının ve yüksekokulların öğretim programları Kenya Eğitim Enstitüsü tarafından merkezi olarak geliştirilmektedir. Fakat bazı özel okulların diplomatik sınıfın çocukları gibi belirli öğrencilere hizmet verdiği kendi öğretim programları bulunmaktadır (www.en.kenemb.ru). Kenya, Amerika, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin eğitim sistemlerine göre eğitim veren uluslararası okulları da bünyesinde barındırmaktadır (www.mapsoftheworld.com).

Bakanlık, eğitim programının oluşturulmasından ve uygulamasının izlenmesinden sorumludur. Kenya Eğitim Enstitüsü, eğitim programıyla ilgili destek materyallerini geliştirmektedir. Yıllar içinde enstitünün rolü, resmi olmayan eğitim programının geliştirilmesi ve uygulanması, eğitimde ve ekonominin diğer sektörlerinde personelin becerilerinin güncellenmesi, eğitimsel materyalleri ve diğer materyalleri basma ve yayınlama, özelleşmiş meslekî eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasına kadar genişletilmiştir. Politika yapıcılar, Ulusal Eğitim Komisyonundan (National Education Commission), kamuoyundan ve araştırma sonuçlarından ortaya konulan raporları karar almadan önce dikkate almaktadırlar. Önce kararlar politikaya dönüştürülmekte, ona göre Kenya Eğitim Enstitüsü eğitim müfredatını geliştirmektedir (www.ibe.unesco.org).

Okul sistemi yapılanması. Kenya ulusal eğitim sistemi, 8-4-4 eğitim sistemi olarak ilköğretimin sekiz yıldan, ortaöğretimin dört yıldan ve üniversite eğitiminin dört yıldan oluştuğu bir sistemdir (www.en.kenemb.ru). Bu sisteme 1986 yılında geçilmiştir (www.ibe.unesco.org). 8-4-4 eğitim sistemi, yüksekokul eğitimine öğrencileri hazırlamanın yanı sıra sistemi daha alt basamakta terk eden öğrencilere, fiziksel, sosyal ve ekonomik gereksinimlerini karşılayan geniş fonksiyonel bir eğitim programı sunmaktadır (www.en.kenemb.ru). Kenya okul sistemi yapılanması Şekil 2.'de verilmiştir:

Şekil 2. Kenya eğitim örgütlenmesi

Kaynak: Education System Kenya. (January 2015). The Kenyan Education System Described and Compared with the Dutch System

6-14 yaşları arasında öğrenciler, sekiz yıl eğitim veren ilköğretim okullarında öğrenim görmektedirler. Sekizinci yılın sonunda KCPE sınavına girmektedirler. 14-18 yaşları arasında öğrenciler, dört yıl eğitim veren ortaöğretim okullarında öğrenim görmektedirler. Dört yılın sonunda KCSE sınavına girmektedirler. Zanaat öğrenmek isteyen öğrenciler ilköğretimden sonra zanaat sertifikası veren kurumlarda 2-3 yıl eğitim görebilmektedirler. Bu öğrenciler isterlerse yüksek diploma ya da sertifika veren ortaöğretim sonrası kurumlara diğer adıyla yüksekokullara devam edebilmektedirler. Öğrenciler, yüksekokuldan sonra ya da KCSE sınavından aldıkları puana göre 4-6 yıl eğitim veren lisans programlarına kayıt olabilmektedirler. Lisanstan mezun olan öğrenciler, dilerse lisansüstü öğrenim görebilmektedirler. Doktoraya kayıt olabilmenin ön şartı, bir yüksek lisans programından mezun olmaktır.

Okul öncesi eğitim. Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi hane halkı, sivil toplum kuruluşları, topluluklar ve hükümeti kapsayan çeşitli paydaşların ortaklığıyla yerine getirilmektedir (www.ibe.unesco.org). 1980 yılından önce Kenya'da okul öncesi kısmen hükümeti ilgilendirmekteydi. Okul öncesi, ayrıca kreş gibi anılmaktaydı ve birçok durumda denetsel olarak rol oynayan Kültür ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlıydı. 1980'lerden beri okul öncesi programları, paydaş olan özel yatırımcılarla birlikte Bakanlığın sorumluluğu altındadır. Yerel aile- öğretmen birlikleri ve kiliseleri (özellikle Kenya Eyalet Kilisesi, Katolik Kilisesi, Doğu Afrika Presbiteryen Kilisesi), özel kurumlar, şirketler, kooperatifler, kamu tüzel kişilikleri, kadın örgütleri (örneğin, Genç Kadınlar Hıristiyan Birliği) ve gönüllü kuruluşlar diğer paydaşlara örnek olarak verilebilir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 101).

Erken çocukluk gelişimi ve eğitimine kaydolan çocukların sayısı 1982 yılında 483,148'den 2007 yılında 814,930'u kız ve 876,163'ü erkek olmak üzere 1,69 milyona çıkmıştır (www.ibe.unesco.org). Okul öncesi eğitimde 2009 yılında net okullaşma oranı % 28,77 iken brüt okullaşma oranı % 51,87'dir. 2012 yılında brüt okullaşma oranı % 60,91'dir. 2015 yılında ise brüt okullaşma oranı % 76,22'dir (uis.unesco.org). Yıllar geçtikçe okul öncesi eğitimde brüt okullaşma oranında artış olduğu görülmektedir. Fakat net okullaşma oranına ilişkin istatistik Bakanlıkça paylaşılmamıştır.

Erken çocukluk gelişimi eğitiminin uygulanmasında en büyük engel, bölgeler arasında özellikle kurak ve yarı kurak topraklarda hizmet niteliğinde, büyük eşitsizliklerin olduğu gibi kalmasıdır. Bu durum kayıtdışı yerleşimlerde brüt okullaşma oranını % 10'a ve net okullaşma oranını % 8'e kadar düşürmektedir (www.ibe.unesco.org).

İlköğretim. İlköğretim, pratiğe yönelik eğitim verme şartını garanti altına almanın yanı sıra ortaöğretime devam edeceklerin gereksinimlerini de karşılamaktadır. Öğrenciler, ilköğretimin en son basamağında -ki bu genel olarak 14 yaşa denk gelmektedir- oldukça rekabetçi ulusal bir sınav olan Kenya İlköğretim Diploma Sınavına (Kenya Certificate of Primary Education- KCPE) girmektedirler. Bu sınav Kenya Ulusal Sınavlar Konseyi (Kenya National Examinations Council- KNEC) tarafından yapılmaktadır (www.ibe.unesco.org). Bu sınavın amaçları adayların bilgi, beceri ve tutumlarının kazanımlarına göre adayları sıralama, ilköğretim okullarının gelişimi üzerine geri bildirim, ortaöğretim okullarına ve diğer ilköğretim sonrası kurumlara adayları seçmek için önkoşulu yerine getirmedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 104). Sınav Swahili dili, İngilizce, Matematik, Bilim ve Tarım, Sosyal Bilgiler konularını kapsamaktadır (www.epnuffic.nl). İlköğretim için ulusal eğitim programı birkaç on yıl önce İngiliz yönelimli olarak oluşturulmuştur (Omatseye ve Omatseye, 2008, 103).

2012 yılında okula kayıt olmayan çocuk sayısında önceki yıllara oranla düşüş yaşanmıştır. 2012 yılında okula kayıt olmayan 413,319'ı kız ve 542,666'ı erkek olmak üzere toplam 955,985 çocuk vardır. Okullaşmada kayda değer sürece rağmen yaklaşık bir milyon çocuk okula gidememektedir. Büyük şehirlerde kayıt dışı yerleşimlerde ana

engel, aile bütçesine çocukların katkıda bulunması için haneden gelen baskıdır (www.ibe.unesco.org). 2009 yılında ilköğretimde net okullaşma oranı % 82,78 iken brüt okullaşma oranı % 113,27'dir. 2012 yılında ilköğretimde net okullaşma oranı % 84,87 iken brüt okullaşma oranı % 116,13'tür. 2015 yılında ilköğretimde brüt okullaşma oranı % 108,97'dir (uis.unesco.org). Yıllara göre oranlar karşılaştırılmak istendiğinde son birkaç yılda brüt okullaşma oranında azalış olduğu söylenebilir. Fakat net okullaşma oranlarına ilişkin istatistikler Bakanlıkça paylaşılmamıştır. İlköğretim okullarının sayısı 18,000'in üzerindedir (www.ibe.unesco.org).

Ortaöğretim. 700.000 öğrencinin öğrenim gördüğü 3500 ortaöğretim okulu vardır. İlköğretimden ortaöğretime geçenlerin sayısı % 50'den azdır. Ortaöğretim programı hem ortaöğretim düzeyinde okuldan ayrılanların gereksinimlerini karşılamaya hem de yükseköğretime geçecekleri yöneliktir (www.en.kenemb.ru). Ortaöğretimde dört yılı tamamladıktan sonra öğrenciler, Ulusal Sınavlar Konseyi (National Examinations Council) tarafından yapılan bir sınav olan Kenya Ortaöğretim Diploma Sınavına (Kenya Certificate of Secondary Education- KCSE) girmektedirler (www.en.kenemb.ru). Sınav üniversiteye öğrenci ve diğer ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçimi için yapılmaktadır (www.ibe.unesco.org).

2009 yılında ortaöğretimde net okullaşma oranı % 50,49 iken brüt okullaşma oranı % 60,43'tür. 2012 yılında ortaöğretimde net okullaşma oranı % 56,51 iken brüt okullaşma oranı % 67,64'tür. 2015 yılına ilişkin istatistik Bakanlıkça paylaşılmamıştır. Eldeki verilere bakarak 2012 yılı dâhil olmak üzere ortaöğretimde okullaşma oranında artış olduğu görülmektedir. 2012 verilerine göre ortaöğretimde net okullaşma oranı kızlarda % 55,62 iken erkeklerde % 57,39'dur (uis.unesco.org). Bazı bölgelerde eğitime girişte, kültürel inançlardan ve erken evliliklerden dolayı kızlar yerine erkeklerin daha çok tercih edilmesi cinsiyet eşitsizliği açısından engel oluşturmaktadır (www.ibe.unesco.org).

Yükseköğretim. Kenya'daki kamu üniversitelerine başvuru süreci, Birleşik Kabuller Kurulu (Joint Admissions Board- JAB) tarafından yönetilmektedir. Bu kurul, devletin tüm üniversitelerinden, Yükseköğretim Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'ndan ve Yükseköğretim Komisyonu'ndan temsilcilerin yer aldığı bir şemsiye kuruldur. Bir lisans programına kabul edilmek için KCSE'den C+ düzeyini başarmış olmak gerekmektedir. Politekniklerde sertifika ve diploma veren programlara kayıt olabilmek için de D+ ya da C- düzeyinde olmak gerekmektedir (www.epnuffic.nl).

Üniversite eğitimi, ulusal politeknikler, yüksekokullar (öğretmen yetiştirme kolejleri, sağlık eğitimi kolejleri) ve diğer yüksekokul düzeyinde TVET kurumları (teknik eğitim enstitüleri, teknoloji enstitüleri, teknik ve meslekî kolejler) tarafından karşılanan ortaöğretim sonrası eğitim ve yetiştirmenin yanı sıra yüksekokul ve yükseköğretim eğitimini kapsamaktadır. Ulusal politeknikler, teknik eğitimin çeşitli alanlarında sertifika, diploma ve yüksek diploma vermektedir. Yüksekokullar iki yılın sonunda sertifika ya da üç yılın sonunda diploma veren programlardan oluşmaktadır. Teknik eğitim enstitüleri hem ustalık hem de diploma düzeyinde eğitim sunmaktadır. Teknoloji enstitüleri iki ve dört yıl arasında eğitim veren yapı, mühendislik, işletme çalışmaları, tekstil ve tarım gibi teknik alanlarda programlar düzenlemektedir (www.ibe.unesco.org). Seçilen disipline göre lisans programları 4-6 yıl sürebilmektedir. Lisans programlarından genellikle bir araştırma projesiyle mezun olunmaktadır. Sanat, temel bilimler, ticaret, hukuk ve eğitim programları genellikle dört yıl sürmektedir. Mühendislik, mimarlık, veterinerlik beş yıl; tıp ise altı yıl eğitim vermektedir (www.epnuffic.nl). Master derecesi veren programları bitirmek en fazla iki yıl, doktora derecesi veren programlar ise normalde üç yıl sürmektedir (www.ibe.unesco.org). Birçok yüksek lisans programı, fen bilimleri yüksek lisansı ve sosyal bilimler yüksek lisansı derecesi verirken çevre çalışmaları yüksek lisansı

derecesi gibi özel dereceler de verilmektedir. Doktora programını başarıyla tamamlayanlara PhD ya da DPhil unvanı verilmektedir (www.epnuffic.nl).

Kenya'da 2015 verilerine göre yedi devlet üniversitesi, devlet üniversitelerine bağlı 24 kolej, sözleşmeli 14 özel üniversite, sözleşmeli beş özel kolej, tescilli iki özel üniversite bulunmaktadır. Devlet üniversiteleri, Parlamento kanunları ile kurulurken özel üniversiteler, Yükseköğretim Komisyonu'nun gerçekleştirdiği akreditasyon süreci doğrultusunda kurulmaktadır. Sadece iki politeknik, üniversite statüsüne yükseltilmiştir ve mezunlarına diploma vermektedir. Yükseköğretim Komisyonu'nun öncülük ettiği Ulusal Kalifikasyon Çerçevesi (National Qualification Framework) kurma süreci kapsamında, üniversitelerin kalitesi üzerine hem ulusal düzeyde hem de Doğu Afrika Topluluğu komiteleri düzeyinde çalışmalar yapılmaktadır. Kenya yükseköğretiminin resmî sıralama sistemi bulunmamaktadır. Yükseköğretim Komisyonu'nun ana görevlerinden biri de devlet üniversitelerinde ve özel üniversitelerde verilen eğitimin kalitesini izlemektir (www.epnuffic.nl).

Üniversite düzeyinde öğrenci sayısı 2000/2001 akademik yılında 59,195'ten 2007/2008 akademik yılında 36,603'ü kız ve 97,107'si erkek olmak üzere 133,710'a çıkmıştır (www.ibe.unesco.org). Elde edilen 2009 verilerine göre yükseköğretime brüt kayıt oranı kızlarda % 3,34 ve erkeklerde % 4,75 olmak üzere toplamda % 4,05'tir (uis.unesco.org).

1970'lerden önce özellikle devlet üniversitelerinde üniversite eğitimi parasızdı. Böylelikle tüm fon hükümetten geliyordu. Devlet, 1991-1992 akademik yılının başlamasıyla birlikte maliyetlerin bölüştürülmesi yoluyla yıllık ücretler almaya başlamıştır. Devlet üniversitelerinin fonlanması, büyük bir kısım ücretin hükümetten karşılanmasıyla birlikte öğrenim harcı, yemek hizmeti ve diğer olası ödemelerden sağlanmaktadır (Omatseye ve Omatseye, 2008, 112). Ulusal gelişimde üniversite eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Üniversitelerinin sayısı hızlı artmasına rağmen erişim ve eşitlik önündeki engeller olduğu gibi durmaktadır. Hükümet, üniversite kampüslerine talebin ve nüfusun artması ile birlikte üniversite eğitiminde ve yetiştirmede büyümeyi desteklemeye devam etmektedir. Araştırmalar dâhil olmak üzere üniversite eğitiminde niteliğin ve kaydın artırılması, eşitlik için sermayenin seferber edilmesi hayatidir. Üniversite eğitiminin ve yetiştirmenin geliştirilmesinde özel sektör yatırımını özendirme bir gereksinim olarak görülmektedir (www.ibe.unesco.org).

Yetişkin eğitimi, yaşamboyu eğitim ve resmî olmayan eğitim. 2007 yılında yapılan Kenya Ulusal Yetişkin Okur-Yazarlık Anketine (Kenya National Adult Literacy Survey- KNALS) göre yetişkin nüfusun % 61,5'u işlevsel okuryazarlık düzeyine erişmişken, yetişkin nüfusunun % 38,5'u okuma-yazma bilmemektedir (www.ibe.unesco.org). 2015 verilerine göre 15-24 yaş arasındaki nüfusun % 85,9'u okur-yazardır. 15 yaş ve üstü nüfusun % 78,02'si okur-yazardır (uis.unesco.org). Her iki sınıflandırmada da kadın ve erkek okur-yazar oranları birbirine yakındır. 65 yaş ve üstü nüfusun ise % 50,85'i okur-yazardır. 65 yaş ve üstü nüfusta erkek okur-yazarların oranı % 67,56 iken kadın okur-yazarların oranı ise % 36,86'dır (uis.unesco.org). 65 yaş ve üstünde kadın okur-yazar oranının erkeklere göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Okur-yazarlık oranının, 24 yaşın altındaki nüfustaki her iki cinsiyette birbirine yakın olmasında, eğitim politikalarında zorunlu ve parasız eğitimin önemli bir yer tuttuğu kanıt olarak sunulabilir. Nitekim 2003 yılında Eğitim ve Yetiştirme Üzerine Ulusal Konferans Raporu (Report of the National Conference on Education and Training), 2004 yılında yayınlanan Eğitim Yetiştirme ve Araştırma Politika Çerçevesi (A Policy Framework for Education, Training and Research); 2005 yılında yayınlanan Kenya: Yoksulluğu Azaltma Stratejisi Tebliği (Kenya: Poverty Reduction Strategy Paper), Kenya'da Milenyum Gelişim Hedefleri: İhtiyaçlar ve

Maliyetler (Millenium Development Goals in Kenya: Needs & Costs), Milenyum Gelişim Hedefleri Kenya Durum Raporu (Millenium Development Goals Status Report for Kenya), Kenya Eğitim Sektörü Destek Programı 2005-2010 (Kenya Education Sector Support Programme 2005-2010); 2006 yılında yayınlanan Ulusal Erken Çocukluk Gelişimi Politika Çerçevesi (National Early Childhood Development Policy Framework), Kenya Ulusal İnsanı Gelişim Raporu (Kenya National Human Development Report); 2008 yılında yayınlanan Milenyum Gelişim Hedefleri Kenya Durum Raporu (Millenium Development Goals Status Report for Kenya), Kenya Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı 2008-2012 (Republic of Kenya Ministry of Education Strategic Plan 2008-2012), Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim: Uygulama Stratejisi (Education for Sustainable Development: Implementation Strategy), Eğitimin Gelişimi: Kenya Ulusal Raporu (The Development of Education: National Report of Kenya); 2009 yılında yayınlanan Milenyum Gelişim Hedefleri Kenya Durum Raporu (Millenium Development Goals Status Report for Kenya); 2010 yılında yayınlanan Kenya Ulusal İnsanı Gelişim Raporu (Kenya National Human Development Report), Kenya 2015 Yılı Milenyum Gelişim Hedeflerine Ulaşmada ve Milenyum Gelişim Hedeflerini Başarma Yolunda Taslak Süreç (Draft Progress in Attainment of MDGS and Way Forward Towards Achieving MDGS By 2015 in Kenya); 2011 yılında yayınlanan Milenyum Gelişim Hedefleri Kenya Durum Raporu (Millenium Development Goals Status Report for Kenya); 2012 yılında yayınlanan Eğitim ve Yetiştirme Politika Çerçevesi (A Policy Framework for Education and Training), Herkes için Eğitim: Son 10 Yılın Değerlendirmesi 2001-2010 (Education for All: End Decade Assessment 2001-2010); 2013 yılında çıkarılan Temel Eğitim Kanunu (The Basic Education Act); 2013 yılında yayınlanan Milenyum Gelişim Hedefleri Kenya Durum Raporu (Millenium Development Goals Status Report for Kenya); 2014 yılında yayınlanan Herkes için Eğitim 2015 Ulusal Derleme (Education for All 2015 National Review) adlı politika belgelerinde zorunlu ve parasız eğitimin önemine vurgu yapılmıştır (www.planipolis.iiep.unesco.org).

Kenya'da farklı düzeylerde uzaktan eğitim programları vardır. Resmî olmayan eğitim merkezleri topluluk eğitimi, sürekli eğitim, kültürel programlar, bilgi ve halkla ilişkiler programları, liderlik ve yönetim eğitimi içermektedir. Bu programlarda öğretim daha çok Nairobi Üniversitesi ve Kenyatta Üniversitesi tarafından yönetilmektedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 114).

Yetişkin eğitimi ve yaşamboyu eğitim ile resmî olmayan eğitime giriş ve eşitlik, düşük katılım oranlarıyla karakterize edilmektedir. Bölgesel eşitsizlikler ve kadınlar aleyhine olan cinsiyet eşitsizlikleri uzun bir ihmâl sürecinden kaynaklanmaktadır (www.ibe.unesco.org). Geleneksel Kenya'da, aileler kızlarının eğitim almasına şiddetle karşı çıkmışlardır. Bu isteksizliğin ana nedeni kadınların oynadığı ekonomik roldür. Okula gitmek için evden ayrılma, kırsalda geçime büyük bir yük getirecektir. Kadınların eğitime erişmelerini reddetmede diğer neden ise misyonerlerin, kızların aklına tek eşli evliliği sokma olasılığıydı. Bu durum, kızların, çok eşli evliliği reddetmelerine yol açabilirdi. Aslına bakılırsa birçok kadının olduğu evde ailenin çocuk sayısı artmakla kalmamakta; ayrıca çiftlikte ve ev işlerinde çalışan sayısı da artmaktadır (Omatseye ve Omatseye, 2008, 114).

Ulusal Kalite Çerçevesi (National Qualifications Framework) ve gözden geçirilmiş Yasal Çerçeve (Legal Framework), sektörde fark edilen engellerin üzerine eğilmek için geliştirilmekte; yetişkin ve yaşamboyu eğitimi (Adult and Continuing Education- ACE), resmî olmayan eğitimi (Non- Formal Education- NFE) içeren eğitimleri ele alarak tüm hukukî dayanakları birbiriyle uyumlu hale getirmektedir (www.ibe.unesco.org).

Mesleki eğitim. İlköğretimi tamamlamayıp KCPE diploması alan öğrenciler gençlik politekniklerinde zanaat ve ticaret programlarına kayıt olabilirler. Bu okullar Ustalık Diploması vermektedir (www.epnuffic.nl).

Ortaöğretim sonrası teknik eğitim programları ise çeşitli teknik eğitim enstitüleri ve teknoloji enstitüleri tarafından yürütülmektedir. Kabul şartı, KCSE'nin C- düzeyini sağlamaktır. Bu enstitüleri bitirenlere sertifika ve diploma verilmektedir (www.epnuffic.nl).

Ulusal Yetenekler Yetiştirme Stratejisinin (National Skills Training Strategy) gelişmesi ve yasal çerçeveden, alt sektörlerin kapasitesini artırmayı hedefleyen gerekli TIVET reformlarını uygulama mekanizmasını güçlendirmesi beklenmektedir. Etkinliklerin yetersiz olmasından, ilköğretim ile ortaöğretim eğitimini tamamlayıp TIVET'e başlamak isteyen ve endüstri ile ilgili beceri kazanmış mezunlar olması nedeniyle çok sayıda bireye yetecek kapasite olmamasından, TIVET bazı engeller ile yüz yüze kalmaktadır (www.ibe.unesco.org).

Öğretmen yetiştirme ve eğitimi. Kenya'da her öğrenme basamağında uzmanlaşmış öğretmenler vardır. Okul öncesi düzeyde, okul öncesi öğretmen yetiştirmek ve eğitim programı ile öğretim programını geliştirmek için Kenya Eğitim Enstitüsü'ndeki (Kenya's Institute of Education) Eğitim Programı Geliştirme Merkezi'ne (Curriculum Development Center) bağlı Erken Çocukluk Eğitimi Ulusal Merkezi (National Centre for Early Childhood Education- NACECE), Erken Çocukluk Eğitimi Bölge Merkezleri (District Centers for Early Childhood Education- DICECE) ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Katılımcılara öğretmen sertifikasının verildiği programlar iki yıl sürmektedir. Bu öğretmen eğitimi programına girişin önkoşulu, Kenya Ortaöğretim Diploma Sınavıdır. Sınıf öğretmeni olan ve ilköğretim diplomasına sahip öğretmenlerden okul öncesi düzeyde öğretmenlik yapmak isteyen öğretmenlere hizmet içi eğitim fırsatları sunulmuştur (Omatseye ve Omatseye, 2008, 107- 108).

İlköğretim öğretmenleri için öğretmen eğitimi programları, daha çok Bakanlık tarafından ve Bernard Van Leer Vakfı, UNICEF, Aga Khan Vakfı hibeleriyle yürütülen hizmet içi kurslarla düzenlenmektedir. Adaylardan, ilkokullarda öğretilen 13 dersin öğretiminde akademik yeterlilik kazandırmanın yanı sıra çeşitli konuları öğretmede beceri ve teknikleri kazandırmanın beklendiği öğretmen yetiştirme programı iki yıllıktır. Öğretmen yetiştirmede, pedagojinin yanısıra içerik, öğrenme ve uygulamalı staja da yer verilmiştir. Merkezi olarak yapılan sınavlardaki performanslarına göre katılımcılara, P1, P2 ve P3 derecelerinden birini aldıkları diplomaları verilmektedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 108). Hizmet içi eğitim programlarının Bakanlık ile birlikte vakıf hibeleriyle yürütülmesi, Balcı ve diğerlerinin (2012, 58) ifade ettiği Türk eğitim sisteminde, Bakanlığın düzenlediği okul düzeyi ve Bakanlık düzeyi yetiştirme biçiminden oldukça farklı olduğunu göze çarpmaktadır.

Ortaöğretim öğretmenleri için öğretmen eğitimi programları iki biçimde yürütülmektedir. İki yıllık eğitim sonunda adaylara diploma veren öğretmen yetiştirme kolejleri ve üniversitelerde dört yıllık eğitimin ardından lisans derecesi verilen yetiştirme programı vardır. Öğretmen yetiştirme programı dışındaki lisans programlarından mezun olanların ise öğretmenlik yapabilmeleri için bir yıllık yüksek lisans eğitimlerini tamamlamaları gerekmektedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 108).

1964 yılında Kenya Eğitim Enstitüsü (Kenyan Institute of Education) kurulmuştur. Enstitüyü kurmadaki ana amaç, enstitüyü, öğretmenlik mesleği, eğitim araştırmaları ve eğitim konularında hükümete danışmanlık hizmeti verme faaliyetlerinin merkezi yapmaktır. 1968 yılında enstitüye araştırma kanadı da eklenmiştir. Araştırma kanadı, dil, matematik, fen ve genel yöntemler gibi eğitimin çeşitli yönlerinin planlanmasını kapsayan Eğitim Programı Geliştirme ve Araştırma Merkezine (Center for Curriculum

Development and Research) dönüşmüştür. Ayrıca merkez, öğretmen materyallerini değerlendirme, yeni kurs ve programlar, öğretmenler için hizmet içi eğitim, ders kitaplarını oluşturma, değerlendirme ve değerlendirme, uygulamalı staj gibi konulara odaklanmıştır. Bugüne kadar bu enstitü, Bakanlık ile ve son zamanlarda Kenya'daki yüksekokullarla yakın bir ilişki kurmuştur (Omatseye ve Omatsye, 2008, 107). 14 Ocak 2013 tarihinde 4 No.lu kanunla kurulan Kenya Eğitim Programı Gelişimi Enstitüsü (The Kenya Institute of Curriculum Development- KICD), Kenya Eğitim Enstitüsü'nün devamı niteliğinde olup onunla aynı görevleri yapmaktadır (kicd.ac.ke).

2003 yılında parasız ilköğretim eğitiminin başlatılmasından bu yana devlet okullarında okullaşmada ani artış olmuştur. Sonuç olarak daha fazla öğretmene ihtiyaç bulunmaktadır. Eğitim sektörünün yüz yüze kaldığı bazı engeller arasında öğretmenlerden optimum yararlanamama, öğretmenlerin bölgelere eşit dağılımını sağlayamama, yeteri kadar yetiştirilmiş öğretmen varken onları ücretle çalıştıracak kaynağın olmaması sayılabilir (www.ibe.unesco.org).

Özel eğitim. 1987'den itibaren Devlet, tüm okul düzeylerinde özel eğitim okullarını ve diğer bütünleştirilmiş programları devreye sokmuştur (Omatseye and Omatsye, 2008, 106). Kenya Özel Eğitim Enstitüsü (Kenya Institute of Special Education- KISE), Bakanlığın yarı otonom hükümet kuruluşudur. 14 Şubat 1986 yılında 17 No.lu yasal bildirim ile kurulmuştur. Enstitüde, Bakanlık tarafından atanan bir konsey faaliyetleri yürütmektedir. Enstitünün başı, aynı zamanda konsey sekreteri olan müdürdür. Enstitünün görevleri, özel eğitim ihtiyacı olan ve engelli çocukların öğretmenleri için hizmet içi eğitim düzenlemek, özel eğitimin her alanında personel için hizmet içi eğitim düzenlemek, özel eğitim ihtiyacı olan ve engelli çocukların öğretmenleri için eğitimsel ve psikolojik ölçme merkezleri işletmek, özel eğitim ihtiyacı olan ve engelli çocukların okullara alınması ve kaynaştırma eğitimlerinin sağlanması için yetiştirme birimi işletmek, özel eğitim ihtiyacı olan ve engelli çocukların yetiştirildiği okul öncesi birimlerini işletmek, özel eğitim ihtiyacı ve engellilik ile ilgili kamuyu bilgilendirmek ve bilgi üretme merkezi olarak faaliyet göstermek, özel eğitim ihtiyacı ve engellilik ile ilgili belge ve kaynak merkezi olarak faaliyet göstermek, özel eğitim ile ilgili araştırma yapmak, özel eğitim ihtiyacı olan ve engelliler için materyal ve araç oluşturmak, onarmak, tasarımı yapmak ve üretmektir. Bu enstitü tam zamanlı, yarı zamanlı (akşamları ve tatillerde), uzaktan ve elektronik öğrenme olmak üzere üç biçimde yetiştirme programı düzenlemektedir. Belirli bir ücret ödeyerek iki yılın sonunda diploma ya da üç ayın sonunda sertifikalarını alanlar, özel eğitim kurumlarında öğretmen, kaynaştırma eğitimi öğretmeni, ölçme merkezlerinde eğitim görevlisi, özel eğitim danışmanı, kamuda rehabilitasyon görevlisi, işaret dili çeviricisi, Braille okuyucusu olarak çalışabilmekte ve özel eğitime ihtiyacı olan ve engellilere danışmanlık yapabilmektedirler (www.kise.co.ke).

Eğitim denetimi. Kenya'nın okul denetimi modeli, tarihsel köklerini sömürgeci dönemden, diğer bir ifadeyle Kenya bağımsızlığını 1963 yılında kazanmadan önce almıştır. Çünkü Kenya çokça İngiliz eğitim sisteminden etkilenmiştir. Okulların var olan denetim uygulaması, Majestelerinin Müfettişliği (Her Majesty's Inspectorate) olan İngiliz modelini yakından takip etmektedir. Kenya'da okulların denetimi Kenya Eğitim Kanunu uyarınca Bakanlığın sorumluluğundadır. Bu kanuna göre okul sisteminin yönetimi ve genel kontrolü özellikle Bakanlığın sorumluluğundadır. Eğitim Kanunu, okul denetmenlerini ataması için Bakanlığa yetki vermiştir (Wanzere, 2002). Wanga'ya (1988) göre eğitimin niteliğinin korunduğu, geliştirildiği ve okulların, kolejlerin ulusal amaç ve politikalara göre yönetildiği konusunda insanları tatmin etmek, yasal hükme göre okul denetiminin ana amacıdır. Yasal bir bakış açısıyla denetim, politik ve yönetsel otoritenin okullarla, öğretmenlerle ve toplumla gerekli ilişkiyi sürdürdüğü araçtır. Bu nedenle, Kenya okullarında denetim, Kenya'nın hiyerarşik, oldukça bürokratik ve otoriter eğitim sistemi bağlamında gerçekleşmektedir. Denetim planları

ve çalışma programlarının ulusal, il ve bölge düzeylerinde kararlaştırılması denetimin amaçlarındandır (akt. Wanzere, 2002).

Kenya'da denetim ve rapor yazma Eğitim Müdürlüğü'nün altında, Bakanlığın danışma kolu olan Teftiş Kurulu'nun sorumluluğundadır (Kenya Cumhuriyeti, 1993 akt. Wanzere, 2002). Teftiş Kurulu, Kenya okullarındaki ve kolejlerindeki eğitim standartlarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi görevini gerçekleştirmektedir. Bunun sonucu olarak öğrenme kurumlarında geçerli olan standartlardaki eğilimlere ilişkin Bakanlığı beslemek için gerekli bilgiyi toplayan istihbarat birimi gibi hareket etmektedir. Teftiş Kurulu iki ana rol oynamaktadır: (a) kanunlarla belirlenmiş usulleri ve belirlenen hedefleri Bakanlık adına gerçekleştiren denetim rolü, (b) gerekli eğitim standartlarını sağlamak için sınıf öğretmenleriyle yakından ilişki kurarak danışma rolü ve meslekî rol. Teftiş Kurulunun başında Okulların Başmüfettişi (Chief Inspector of Schools- CIS) bulunmaktadır (Wanzere, 2002).

Wanga'ya göre (1988) iki tür okul denetmeni vardır: (a) özellikle ilköğretim okullarının eğitim programının tüm yönlerini denetlemekten sorumlu eğitim memurlarını içeren genel kültüre sahip kimseler, (b) okullarda çeşitli derslerin öğretiminde öğretmenlere ve başöğretmenlere danışmanlık hizmeti sunan hem genel kültürü hem de uzmanlığı olan denetmenler. Eğitim denetmenlerinin işe alımı, Kamu Hizmeti Komisyonunun (Public Service Commission) yetkisindedir ve ilan edilen pozisyonları takip eden hizmet başındaki öğretmenler arasından mülakat yoluyla yapılmaktadır (akt. Wanzere, 2002).

Ulusal Değerlendirme Merkezi (The National Assessment Centre- NAC) 2006 yılında Kenya Ulusal Sınavlar Konseyi bünyesinde, öğrenciler ilköğretim ve ortaöğretim döngülerinde ilerledikçe öğrencilerin öğrenme başarılarının izlenmesine temel oluşturması için kurulmuştur (www.ibe.unesco.org).

Eğitim finansmanı. Hükümetin sosyal alandaki harcamalarının yaklaşık olarak % 73'ü ve ulusal cari harcamaların yaklaşık olarak % 40'ı eğitime gitmektedir. Bunlar, gayri safi yurt içi hâsılanın % 7'sidir (www.ibe.unesco.org). 2006 yılında eğitim harcamalarının gayri safi yurt içi hasılaya oranı % 7,05 iken 2015 yılında bu oran % 5,28'lere kadar düşmüştür. Benzer biçimde 2006 yılında eğitim harcamalarının toplam devlet harcamalarına oranı % 25,08 iken 2015 yılında bu oran % 16,47'lere kadar gerilemiştir (uis.unesco.org).

Yoksunluk çeken çocukların eğitime erişmeleri yüz yıllardır hükümetlere büyük zorluklar getiren dünya çapında bir problemdir. Kenya'daki Starehe Erkek Çocuklar Merkezi ve Okulu (Starehe Boys Centre and School) yoksul erkek çocukların eğitime erişebilmelerini sağlayan ulusal liselerdir. Starehe Erkek Çocuklar Merkezi ve Okulu, 1959'da eğitim vermek ve yoksul erkek çocuklarına bakmak için kurulan yatılı kurumdur. 1050 öğrencisinin % 70'i yiyecek, kalacak yer, sağlık ve eğitim ihtiyaçları için okuldan destek görmektedir. Devlet personel yardımından ayrı olarak Starehe'nin ağırlıklı olarak öğrencilerin beslenmesini ve giyinmesini içerecek biçimde bütün maliyetleri, bağışlara dayanmaktadır. Çocukları Koruyun Fonu (Save the Children Fund- UK) olmak üzere uluslararası ve Kenya Shell Limited olmak üzere yerel il bağışçısı vardır. Katkılar, dünyanın çeşitli yerlerinden bireylerden, gruplardan ve şirketlerden gelmektedir. Ayrıca Bakanlık, özellikle öğretmenlerin sağlanması ve arazi imtiyazları yoluyla çeşitli destekler sağlamaktadır. Starehe'ye fon sağlayan özel şirketler, bireyler, kiliseler, yardım dernekleri ve bağış kuruluşları yerel destekleyicileridir. Starehe'nin yaklaşımı yoksulluğun elden ayaktan düşüren bir hastalık olmadığını, tersine çevrilebilen bir durum olduğunu göstermektedir (Otiato, 2008, 113- 121).

Ekonomik sıkıntılardan ve artan nüfustan dolayı Kenya ancak 2003 yılında ilköğretimde parasız eğitime geçebilmiştir (www.mapsoftheworld.com). Eğitimle ilgili

ana politikalardan olan “ortaöğretimde parasız eğitim”e ise 2008 yılında geçilmiştir (www.ibe.unesco.org). Kenya Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı 2008-2012 yıllarını kapsayan Stratejik Planının 2012 yılı hedefine göre ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranının % 91,6’ya, ortaöğretimden yükseköğretime geçiş oranının da % 15’e çıkarılması hedeflenmiştir (www.education.go.ke). 2014 yılında, ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranı % 98,77 (uis.unesco.org) olmakla 2012 yılı Stratejik Planının ötesine geçilmiştir.

Kenya Eğitim Sisteminin Süreci

Kenya eğitim sisteminde akademik yıl ocak ayında başlayıp aralık ayına kadar devam etmektedir. Hem ilköğretim hem de ortaöğretim okullarında nisan ve ağustos aylarında üç haftadan dört haftaya kadar eğitime ara verilmektedir. En uzun tatil aralık ve ocak aylarındaki zaman dilimindedir (www.en.kenemb.ru). Akademik yıl üniversitelerde ise eylül ayından haziran ayına kadar sürmektedir (www.epnuffic.nl).

Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi (Early Childhood Development and Education- ECDE) 0-3 yaşındaki ve okul öncesi eğitim (pre-primary education) 4-5 yaşındaki çocukları kapsamaktadır. Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi zorunlu değildir (www.ibe.unesco.org). Kenya birçok bağımsız Afrika ulusu gibi eğitim programını ve öğretim materyallerini Afrikanlaştırma için çalışmaktadır. Kenya’da erken çocukluk öğrenmesinde oldukça önemli öğretim materyalleri şunlardır: Çocukların çevresinde bulunduğu için toprak, kum, tahta, su temel oyun materyalleridir. Tahta, ağaç oyuncaklar, abaküs, tahta harfler ve sayılar, bina blokları gibi basit sıkı materyaller oluşturmak için basit ve oldukça ekonomiktir. Öğretmenler ve öğrenciler sınıflarda bu gibi materyalleri proje olarak üretebilmekte; bu materyaller, ailelere satılmaktadır. Alıştırma kitapları, boyama kitapları, renkli kitaplar ve okuma kitapları gibi temel grafik materyalleri genç Kenyalılar tarafından üretilmektedir. Ayrıca Kenya geleneğinin temel edebiyatı, hikâye kitapları, şiirleri, tekerlemeleri, şarkıları, Kenya diline benzer dillerde adlar, şakalar, oyunlar öğretilmektedir (Omatseye ve Omatseye, 2008, 102).

Ulusal 8-4-4 eğitim sisteminin ilk basamağını ilköğretim oluşturmaktadır (www.ibe.unesco.org). İlköğretim parasız ve zorunludur (www.epnuffic.nl). İlköğretimde sınıflar 1’den 8’e doğru basamaklandırılmaktadır ve her bir sınıfa “Standart” denilmektedir (www.en.kenemb.ru). İlköğretim alt, orta ve üst olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Standart I, Standart II ve Standart III ilköğretimin alt bölümünü, Standart IV ve Standart V ilköğretimin orta bölümünü, Standart VI, Standart VII ve Standart VIII ilköğretimin üst bölümünü oluşturmaktadır (www.ibe.unesco.org). Çocuklar “Standart I”e altı yaşlarında başlamakta (www.en.kenemb.ru). İlköğretimde dil, matematik, tarih, coğrafya, fen, el sanatları ve din eğitimi verilmektedir (www.en.kenemb.ru). İlköğretim eğitim programı, İngilizce, Swahili, ana dil, matematik, fen, sosyal bilimler (Coğrafya, Tarih, Vatandaşlık), Hristiyanlık, Hinduizm ve İslamiyet, yaratıcı sanatlar, fiziksel eğitim ve yaşam becerileri eğitimi içermektedir. Ana dil Standart I’den Standart III’e kadar öğretilirken diğer dersler Standart I’den Standart VIII’e kadar öğretilmektedir. İlköğretimin alt bölümünde ders süresi 30 dakika, ilköğretimin orta ve üst bölümünde ders süresi 35 dakikadır. Günde sekiz saatten fazla ders yapılmamaktadır. Haftalık fiziksel eğitim ders saatinin bir ders saati HIV/AIDS ile ilgili mesajları vermeye ayrılmıştır (www.ibe.unesco.org).

Ortaöğretim okullarında altı öğrenme alanında gruplanmış 30 ders verilmektedir. Bu dersler dil (İngilizce, Swahili, Arapça, Almanca, Fransızca), bilim (matematik, fizik, kimya, biyoloji, matematik), uygulamalı bilimler (ev bilimi, tarım, bilgisayar bilimleri), insan bilimleri (tarih, coğrafya, Hristiyan din eğitimi, İslamiyet din eğitimi, Hinduizm din eğitimi, yaşam becerileri eğitimi, işletme çalışmaları), yaratıcılık (müzik, sanat ve tasarım), teknik konular (çizim ve tasarım, bina inşası, güç ve mekanik, metal işi, havacılık, ağaç işleri, elektrik)dir (www.ibe.unesco.org). Matematik Alternatif B ise

KCSE sınavlarında matematikte düşük performans gösteren öğrencilere yönelik olan ve matematiğe karşı olumlu davranış geliştirme amaçlı olarak öğretim programında yer almaktadır (David, 2012). İngilizce, Swahili dili, Matematik tüm öğrenciler için zorunludur. Öğrenciler, biyoloji, fizik, kimya, beden eğitimi ve biyolojik bilimlerden en az ikisini seçmek zorundadır. Öğrenciler, din, coğrafya, tarih ve devlet yönetimi, sosyal bilimler ve etik, sanat ve tasarım, tarım, ağaç işleri, metal işleri, inşaat, mekanik, elektrik, çizim ve tasarım, havacılık teknolojisi, yabancı dil, müzik, ticaret, ekonomi, daktilo ve ofis uygulamaları gibi derslerden istediklerini seçebilirler (www.epnuffic.nl).

Kenya'da okul öncesi eğitimde, ilköğretimde, ortaöğretimde, meslekî ve teknik eğitimde, yükseköğretimde, yetişkin eğitiminde ve öğretmenler için hizmet içi programlarda öğretim programlarına barış eğitimi kazanımları yerleştirilmiştir (MoEST, 2014, 19). Barış eğitiminin gerek formal gerek informal eğitime yerleştirilmesinde 2007 yılında ülkede başlayan iç savaşın etkili olduğu söylenebilir. Mwai Kibaki'nin devlet başkanı olarak seçilmesine itiraz eden rakip başkan adayı Raila Odinga destekçileri ülkede şiddetli protestolara başlamıştır. İki ay süren şiddet olaylarında 1500 kadar kişi hayatını kaybetmiştir (news.bbc.co.uk). 600.000 kadar kişi de göç ettirilmiştir (www.bbc.com).

Türk Eğitim Sistemi ve Kenya Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması

Bu bölümde Türkiye ve Kenya'nın eğitim sistemleri amaç, yapı ve süreç açısından karşılaştırılması Çizelge 1.'de yer almaktadır.

Çizelge 1'e göre Türk eğitim sistemi ile Kenya eğitim sistemi ülkesini seven bireyler yetiştirme ve bireyleri yaşama hazırlamayı amaç edinmiştir. Türk eğitim sisteminden farklı olarak Kenya eğitim sistemi, ulusal gelişme için sosyo-ekonomik, teknolojik ve endüstriyel gerekçeleri benimsemeyi ve uluslararası politikalara uymayı amaç edinmiştir. Her iki ülkenin eğitim sistemi, yönetimde ve denetimde merkezî yapıya sahiptir. Merkezden alınan kararların yerel düzeydeki uygulamaları, merkez örgütün uzantısı olan taşra örgütü aracılığıyla yerine getirilmektedir. Her iki ülkenin eğitim sistemi sürecine bakıldığında, ilköğretim ve ortaöğretimin son yılında merkezî sınavların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Çizelge 1. Türk ve Kenya Eğitim Sistemlerinin Amaç, Yapı ve Süreç Boyutundaki Benzerlikler ve Farklılıklar

	Türk Eğitim Sistemi	Kenya Eğitim Sistemi
Amaç	<p>*Bireyleri, Atatürk ilke ve inkılapları ile Atatürk milliyetçiliğine bağlı yetiştirme</p> <p>*Türk milletinin millî, ahlakî, insani, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan, ülkesini seven, sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren vatandaşlar yetiştirme</p> <p>*Bireyleri, dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, çağdaş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişiliğe değer veren, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirme</p>	<p>*Vatansever bireyler yetiştirme</p> <p>*Zengin ve çeşitli kültürlerin gelişimini ve bu kültürlere saygıyı destekleme</p> <p>*Bireysel gelişmeyi ve kendini gerçekleştirmeyi, çocukların ahlakî ve dini değerlerini destekleme</p> <p>*Ulusal gelişme için sosyo- ekonomik, teknolojik ve endüstriyel gerekçeleri destekleme</p> <p>*Fırsat eşitliğini sağlama, sosyal eşitliği ve sorumluluğu destekleme</p> <p>*Öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlama</p> <p>*Uluslararası politikalara uyum sağlama</p> <p>*Sağlıklı olma ve çevreyi koruma gibi olumlu davranışları destekleme</p>

	<p>*Bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlama ve bir meslek sahibi olmalarını sağlama</p>	
Yapı	<p>*Kararlar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından alınmaktadır. *Merkeziyetçi yapı *Denetim adem-i merkeziyetçi *Bakanlığın Teftiş Kurulu vardır. *Eğitimin her düzeyinde özel okullara izin verilmiştir. *Merkez ve taşra örgüt sistemi (il/ilçe/okul) *Eğitim programlarının oluşturulmasından ve izlenmesinden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur.</p>	<p>*Kararlar Kenya Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından alınmaktadır. *Merkeziyetçi yapı *Denetim merkeziyetçi *Bakanlığın Teftiş Kurulu vardır. *Eğitimin her düzeyinde özel okul açılmasına izin verilmiştir. *Merkez ve taşra örgüt sistemi (il/bölge/okul) *Eğitim programlarının oluşturulmasından ve izlenmesinden Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı sorumludur.</p>
Süreç	<p>*İlköğretimin 8. sınıfında TEOG sınavı yapılmaktadır. Ortaöğretimin 4. yılında LYS ve YGS sınavları yapılmaktadır. *Okul öncesi eğitim zorunlu değildir. *Zorunlu eğitim uygulanmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim zorunludur. *Okul sistemi dört yıl ilkokul, dört yıl ortaokul ve dört yıl lise biçiminde yapılanmıştır. *Okul yapılanması 4+4+4 biçimindedir. *Okulöncesinde, ilkokulda, ortaokulda ve lisede öğretim dili Türkçe'dir.</p>	<p>*8 yıllık ilköğretimin ardından KCPE sınavı ve 4 yıllık ortaöğretimin ardından KCSE sınavı yapılmaktadır. *Okul öncesi eğitim zorunlu değildir. *Zorunlu eğitim uygulanmaktadır. İlköğretim zorunludur. *İlköğretim sekiz yıl, lise dört yıl biçiminde yapılanmıştır. *Okul yapılanması 8-4-4 biçimindedir. *Okul öncesinde öğretim aracı olarak yerel dilleri kullanmak mümkündür. Ortaöğretim okullarında öğretim dili İngilizce'dir.</p>

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kenya eğitim sistemi amaç bakımından ele alındığında, vatansever bireyler yetiştirme ve öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlama amaçları, Türk eğitim sistemi amaçlarıyla benzerlik göstermektedir. Kenya eğitim sistemi, amaç olarak çeşitli kültürlerle saygıyı desteklemeye özel bir önem atfetmiş; eğitim programı kazanımlarında barış eğitimine yer vermiştir. Çünkü Kenya'da insanlar arasında dönem dönem etnik köken çatışmasından doğan iç savaşlar yaşanabilmektedir. Kenya eğitim sisteminin diğer amaçlarından biri de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamadır. Ortaöğretimde okullaşma oranı % 60'ı geçememiş; yükseköğretime kayıt oranı da %5'in üzerine çıkarılamamıştır. İki cinsiyet arasında da okullaşma oranı kız öğrenciler aleyhindedir. Çünkü kız öğrencilerin, küçük yaşta evlendirilmesi sürdürülmekte ve kız öğrenciler, okula aileleri tarafından gönderilmemektedir. Kenya, "Herkes için Eğitim (Education

for All)" ve "2030 Yılı Eğitim Eylem Çerçevesi (Education 2030 Framework for Action)" kapsamında sosyal eşitsizlikleri önlemeye ve kadınların da ülke gelişimine katkıda bulunabilmesi için gerekli önlemleri almaya başlamıştır. Bu doğrultuda, Malezya'nın sağladığı fonlarla Kenya, kız öğrencilerin de STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics- Fen Bilimleri, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) eğitimine katılabilecekleri biçimde eğitim programlarını düzenleme çabasına gitmiştir (www.ibe.unesco.org).

Hizmet birimlerinin sayısının azaltılmasıyla MEB merkez örgütü hantal yapıdan kurtulabilmiştir (Öztürk ve Balcı, 2014, 35). Aşırı büyüyerek hantallaşan merkez yönetim, dinamik değildir (Akgün ve Şimşek, 2011). Türk eğitim sisteminde olduğu gibi Kenya da merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Kenya Eğitim Bakanlığına bağlı bir teftiş kuruluna sahiptir; eğitim programlarının hazırlanmasından ve izlenmesinden Bakanlığa bağlı bir kuruluş olan Kenya Eğitim Programı Gelişim Enstitüsü sorumludur. Kenya eğitim sisteminde eğitim yönetimi yapısı, merkez ve taşra örgütlerinden oluşmaktadır. Taşra örgütü ise il, bölge ve okul olarak yapılandırılmıştır. Kuramsal olarak bakıldığında, merkezî karar alma ve uygulama yetkisinin aşılması ise bir ölçüde yetki ve sorumluluğun paylaşılması, hesap verme yükümlülüğünün gündeme getirilmesiyle sağlanabilir. Paydaş katılımı ve hesap verme yükümlülüğü ise devlet yönetiminde, yönetim kavramıyla yansımaları bulur (Balcı ve Öztürk, 2014, 64).

Türk eğitim sisteminde ilköğretim ve ortaöğretim parasız ve zorunluken Kenya eğitim sisteminde yalnızca ilköğretim parasız ve zorunludur. Ortaöğretimde okullaşma oranının ve yükseköğretime kayıt oranının düşük olmasında, ortaöğretimin parasız ve zorunlu olmaması önemli bir etmendir. İlköğretimden sonra liseye girişte ve ortaöğretimden sonra üniversiteye girişte merkezî sınavlar, ülkemizde olduğu gibi, Kenya eğitim sisteminde de önemli bir yer tutmaktadır. 30 yıldan uzun bir süredir hüküm süren okul yapılanması 2017 yılı Mayıs ayında yeni bir dönemece girecek; 8-4-4 biçiminde olan eğitim sistemi yapılanması, 2-6-3-3-3 olarak yeniden yapılandırılarak okullarda pilot uygulamaya geçilecektir (www.mwalimu.net). İlköğretim ve ortaöğretimin mevcut eğitim programı çok fazla içerik yüklü olduğu için ve beceri odaklı olmadığı için; mevcut eğitim sistemi, sınav odaklı olduğu için yeni bir yapılanmaya doğru gidilmektedir (www.nation.co.ke).

Kenya eğitim sistemi, amaç, yapı ve süreç bakımından Türk eğitim sistemi ile benzerlikler göstermektedir. Fakat Kenya, OECD üyesi bir ülke olmadığı, PISA sınavlarına katılmadığı ve dolayısıyla diğer dünya ülkeleriyle bir karşılaştırma yapılamadığı için eğitimde akademik başarısı düşük bir ülke olarak algılanabilir. Olumsuz coğrafik koşulların tarım ekonomisine bir artı değer kazandırmadığı bir coğrafyada olması, bilim ve teknolojiye adının öne çıkmaması da bu olumsuz algıyı güçlendirebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, İ. H. ve Şimşek, N. (2011). *Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri eğitim sistemlerinin karşılaştırılması*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April, 2011 Antalya, Turkey.
- Balcı, A. (2009). *Karşılaştırmalı eğitim sistemi*. (Ed. Ali Balcı). Pegem Akademi, Ankara.
- Balcı, A., Baltacı, A., Fidan, T., Cereci, C. ve Acar, U. (2012). Örgütsel sosyalleşmenin, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlıkla ilişkisi: İlköğretim okulu yöneticileri üzerinde bir araştırma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 47-74.

- Balcı, A. ve Öztürk, İ. (2014). Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemine (TEFBİS) ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri ve yaşadıkları sorunlar. *Millî Eğitim*, 204, 63-87.
- David, N. (2012). *An Assesment of the Implementation of Mathematics Alternative B Curriculum in Secondary Schools in Embakasi District, Kenya*. Master Degree Research Project. University of Nairobi Department of Education Administration and Planning.
- MoEST. (2013). *Strategic plan 2013-2017*. Kenya: Republic of Kenya Ministry of Kenya Education, Science and Technology.
- MoEST. (2014). *Education sector policy on peace education*. Kenya: Republic of Kenya Ministry of Kenya Education, Science and Technology.
- Omatseye, J. N. ve Omatseye, B. O. (2008). *Going to School in Sub-Saharan Africa*, Greenwood Press, USA.
- Otiato, P. C. (2008). Making Poverty Invisible: A Case Study of Starehe Boys Centre and School, Kenya. F. Godwyll and S. Kang. (Eds.). *Poverty, Education and Development*. (p. 111- 122), Nova Science Publishers Inc., New York.
- Öztürk, İ. ve Balcı, A. (2014). Millî Eğitim Bakanlığının 652 sayılı kanun hükmünde kararname ile yeniden yapılandırılmasına ilişkin Ankara ili kamu ilkököl ve ortaokul yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 213-241.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim: Dünya ülkelerinden örneklerle*, Baki Kitabevi, Adana.
- Wanzere, Z. O. (2002). *Rethinking School Inspection in the Third World: The Case of Kenya*. Paper presented at the Graduate Student Conference Celebrating Educational Policy Perspectives. University of Alberta, Edmonton, AB, 20th-21st.
- <http://www.mapsofworld.com/kenya/education/> adresinden 27.02.2013 tarihinde indirilmiştir.
- Strategic Plan 2008- 2012, <http://www.education.go.ke/Home.aspx?department=1> adresinden 27.02.2013 tarihinde indirilmiştir.
- http://www.ibe.unesco.org/National_Reports/ICE_2008/kenya_NR08.pdf adresinden 27.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kenya Hakkında, <http://nairobi.be.mfa.gov.tr/images/localCache/1/af3b3175-1e14-4ffd-a4bf-8c74a8d6cc90.pdf> adresinden 27.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- <http://maps.google.com/> adresinden 27.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kenya Ülke Künyesi, <http://nairobi.be.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=127203> adresinden 27.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kenya Tarihi, <http://nairobi.be.mfa.gov.tr/images/localCache/1/f6d535f1-5a30-414a-8e42-a1149c0f3271.pdf> adresinden 28.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kenya'nın Siyasî Görünümü,
<http://nairobi.be.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=127205> adresinden
28.02.2013 tarihinde alınmıştır.
- http://www.en.kenemb.ru/education_system.html adresinden 28.02.2013 tarihinde alınmıştır.

http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/Countries/WDE/2006/SUB-SAHARAN_AFRICA/Kenya/Kenya.htm adresinden 28.02.2013 tarihinde alınmıştır.

<http://www.sacmeq.org/education-kenya.htm> adresinden 31.05.2013 tarihinde alınmıştır.

http://www.kise.co.ke/index.php?option=com_content&view=article&id=42 adresinden 31.05.2013 tarihinde alınmıştır.

http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Kenya.pdf adresinden 04.06.2013 tarihinde alınmıştır.

<http://www.worldometers.info/world-population/kenya-population/> adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print/country/countrypdf_ke.pdf adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.exchangerates.org.uk/Dollars-to-Kenyan-Shillings-currency-conversion-page.html> adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://data.worldbank.org/country/kenya> adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<https://www.ethnologue.com/country/KE> adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<https://www.epnuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-kenya.pdf> adresinden 22.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://uis.unesco.org/country/ke> adresinden 24.01.2017 tarihinde alınmıştır.

http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste_en.php adresinden 25.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7344816.stm> adresinden 27.01.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.bbc.com/news/world-africa-21723488> adresinden 27.01.2017 tarihinde alınmıştır.

http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/news/stem_kenya_concept_note_and_agenda.pdf adresinden 05.02.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://kicd.ac.ke/about-us/kicd-history.html> adresinden 05.02.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.mwalimu-bora.net/2016/10/proposed-new-education-system-in-kenya.html> adresinden 05.02.2017 tarihinde alınmıştır.

<http://www.nation.co.ke/news/education/education/2643604-3782408-14o33xxx/> adresinden 05.02.2017 tarihinde alınmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında değerli görüşlerinden dolayı Prof. Dr. Ali Balcı'ya teşekkür ederim.